

סימן סח

אם מותר לאשה להסתכן בכדי ללדת ילדים

וודאי שאין היתר למות בכדי להביא בנים לעולם, שהרי מלבד שלש העבירות החמורות, דין כל המצוות הוא "יעבור ואל יהרג", והוא הדין במצות פרו ורבו, ואסור ללדת כשיש סיכון חמור בלידה.

ויש לברר איפוא מה שיעור הסכנה המותר בכדי ללדת ילדים, האם יש להתיר הדבר בכל סיכון שאיננו חד משמעי, או שמא לאור ההלכה שאין הולכין בפיקוח נפש אחר הרוב יש להחמיר בכל ספק פיקוח נפש, ואין מקום להתיר.

א. לידה בספק פיקוח נפש

אביא דוגמא מעשית לשאלה שנוקקתי לה, כדי לעמוד על הצורך למצוא היתר במקרים מסוימים. אשה צעירה בשנת הנישואין הראשונה הסתכנה במחלת כליות, ובגמר המחלה אבדה את כליותיה, ונוזקה להשתלת כליות. בחסדי שמים עברה ההשתלה בהצלחה, אולם לאחר ההשתלה נודע לאשה שאסור לה להסתכן ולהכנס להריון. לאחר כשנה חשה האשה את עצמה כבריאה, ופנתה לרופאים בבקשה להתיר לה להרות, הרופאים הודיעו לה שההריון והלידה מסוכנים עבורה, והיא כמי ששומעת לחכמים ולרופאים נשמרה היטב. אולם ברבות הימים, החל בעלה להרהר במצבו לפי שלא קיים עדיין מצות פריה ורביה, וכני הזוג החלו לשקול אפשרות של גירושין עקב אי יכלתה של האשה להרות וללדת. בני הזוג שהיו קשורים זה לזו, ניצבו בפני דילמה קשה ביותר, והאשה פנתה אלי לברר אם יש לה היתר להכנס להריון למרות הסיכון שבלידה במצבה. כאשר ראיתי בעניה ובדאגתה שתיאלץ לעזוב גם את בעל נעוריה, ביררתי אצל הרופאים מה מידת הסיכון שבדבר, ומהם סיכוייה של האשה ללדת ולהמשיך את חייה כרגיל, והתברר שבמידה ותעמוד האשה תחת מעקב רפואי צמוד יתאפשר לה לזכות בזרע של קיימא ככל אשה, לפי שעצם הלידה איננה מסוכנת, והחשש הוא מפני סיבוכים שבעקבות הלידה, וסיבוכים אלו ניתנים למניעה באמצעות מעקב רציף. לאור הדברים

לידה לכאורה היא מצוה שיש בה סכנה, מאז החטא הקדמון בו נגזר על האשה "הרבה הרבה עצבונך והרונך בעצב תלדי בנים" (בראשית ג, טז), כל אשה מצטערת ומתקשה בלדתה. מהכתוב בפרשת נח "ואתם פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשוה" למדים חז"ל שחיוב מצות פרו ורבו הוא על האיש שדרכו לכבוש, ואשה שאין דרכה לכבוש אינה מצווה על פריה ורביה. לעומת זאת, בפרשת בראשית נאמר "ויאמר להם אלקים פרו ורבו ומלאו את הארץ", ופסוק נאמר ללא ההגבלה וההתנייה של "וכבשוה" – מי שדרכו לכבוש. ומבארים, שפסוק זה נאמר כברכה, ואילו בפרשת נח נאמר הפסוק כציווי, וציווי זה נאמר רק על מי שדרכו לכבוש. המשך חכמה מבאר שבפרשת בראשית נאמר הפסוק בבריאת האדם, עוד לפני החטא, ולפני שנתקללה האשה בעצב תלדי בנים, ועל כן נאמר לשניהם פרו ורבו, אולם לאחר החטא שנגזר על האשה בעצב תלדי בנים, חיוב המצוה נאמר רק על האיש ולא על האשה, משום שהתורה לא תחייב מצווה שיש בה צער וסיכון, כי "דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום", על כן רק מי שדרכו לכבוש, והוא האיש, חייב בפריה ורביה, ולא האשה המצטערת בלדתה.

אולם אע"פ שאשה לא מצווה בפריה ורביה, הטביע הקב"ה בכל אשה את הרצון והאהבה לבנים, וגם מבלי החיוב, כל אשה מתאמצת וברצונה מביאה בנים לעולם. וכאשר אין סיכון מיוחד בלידה מלבד הצער והסיכון השגרתי, ברור שמותר לאשה ללדת אף שאינה מצווה, אך השאלה היא לגבי אשה שהלידה מסכנת את חייה בביור, אם גם לה מותר לה להסתכן וללדת ילדים.

את מצבה של האשה חשוכת הבנים, הגדירה רחל אמנו בבקשתה "הבה לי בנים ואם אין מתה אנוכי" (בראשית ל, א), ומכאן למדו רבותינו שמי שאין לו בנים חשוב כמת, משום שאינו ממלא את ייעודו ותפקידו. אולם ברור שרחל אמנו לא נתכוונה ח"ו להמית עצמה, רק קבעה את מצבה,

הבריאותי של האשה שהיא זקוקה לטיפול, מבסס הרה"ג פיינשטיין זצ"ל על ההלכה שבכל פיקוח נפש שדוחה שבת מותר ומצוה לחלל שבת מבלי כל שינוי, ואילו ביולדת ההלכה שמה שאפשר לעשות בשינוי משנים ולא עושים המלאכה לכתחילה מבלי שינוי. וטעם הדבר, משום שהיולדת עצמה איננה מסוכנת, שהלידה עצמה היא תהליך טבעי שהנשים מוסיפות לחיות לאחריו. ומוסיף הסבר לדבריו, שאם היתה הלידה לכשעצמה מסוכנת איך צוותה התורה ללדת ילדים, הרי יש בכך משום פיקוח נפש. ולפי"ז ההיתר ניתן רק כשהלידה טבעית ואין סיבה לסיכון מלבד עצם הלידה, שזו דרכו של עולם, אבל כשיש סיכון נוסף של מחלות האשה הרי היא בכלל פיקוח נפש שדוחה כל התורה ואין הולכין בו אחר הרוב וכל סיכון אסור.

אולם האחרונים חלקו על קביעה זו של האגרות משה, והביאו ראיות שכל יולדת היא חולה שיש בו סכנה, וראייתם מהמשנה במסכת שבת (דף לב) שנשים מתות בשעת לידתן כשאינן זהירות בנדה ובחלה ובהדלקת הנר, והטעם שהיא שעת סכנה כמבואר ברש"י שם. וכן בתוס' (כתובות פג ע"ב) "דרוב פעמים מסתכנת בלידה". ובמדרש (שמו"ר פמ"ו אות ב) על הפסוק (קהלת ג, ב) "עת ללדת ועת למות": "מכאן אמרו רבותינו ישבה על המשבר תשעים ותשע למיתה ואחת לחיים" ע"כ. ועיין בשו"ת משנה הלכות (ח"ט סי' קפד) שדחה דברי האגרות משה. וכן כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ו סי' קכו) שכל יולדת כחולה מסוכנת, אף שרוב יולדות לחיים. ועל שאלת האגרות משה, אם יולדת מסוכנת היא מדוע נכנסת לסכנה ויולדת, כתב שם שהטעם הוא משום שכך הוא ציווי התורה, שאשה צריכה ללדת לקיים מצות בעלה, ואין לה לבטל מצות פריה ורביה, משום לשבת יצרה, ומצוה זו מחוייבת אף שיש בה סכנה, כמצות מילה ומצות מלחמת עמלק, שחייבים בהם גם כשיש סיכון בקיום המצווה.

ג. אם המצוה מחייבת סיכון בלידה

ואפשר שנידוננו הוא מה מצבה של יולדת, אם מסוכנת היא בכל לידה ואעפ"כ צוותה תורה שעליה להסתכן, או כהגדרת בעל האגרות משה,

הסכמתי להתיר לה להיכנס להריון, ובחסדי ה' ילדה בן של קיימא, ושמחתי על שלא החמרתי עליה ומנעתי ממנה את האושר הגדול שבלידת ילד. אמנם, גם לאחר דברי הרופאים אשה זו מסוכנת בלדתה יותר מכל אשה בריאה, ואעפ"כ יש לה היתר ללדת. ונבאר את הדברים, מתי מותר לאשה להסתכן כשעזר רצונה להביא ילדים.

ברור שאם הסיכון שעקב הלידה לא תישאר האשה בחיים הוא סיכון גבוה, אין לאשה כל היתר להרות, והרי היא כמאבדת עצמה לדעת. השאלה היא כשהסיכון איננו גבוה וסיכוייה להמשיך ולחיות טובים, האם מותר לה לסמוך על חסדי שמים ולהסתכן בלידה, או שמכיון וקיי"ל שאין הולכים אחר הרוב בפיקוח נפש, כל סיכון, גם בעל אחוזים נמוכים, אסור ודוחה כל התורה כולה. ויש להבחין בזה בין מצב שהסיכון הוא בלידה עצמה – שעצם פעולת הלידה מסוכנת – שאז גם אם הסיכון מועט אין לה להסתכן, לבין מקרה שהסיכון הוא לא בעצם ההריון והלידה, אלא בתוצאותיהם, שבעקבות ההריון והלידה ובשל מצבה של האשה עלולים להתעורר סיכונים חדשים, שבכגון דא אם הסיכון איננו גבוה ואפשר להישמר ממנו, יש להתיר, ואף דחמירא סכנתא מאיסורא, וכל סיכון שיש בו פיקוח נפש מחללין עליו את השבת, לפי מצאנו שמותר להסתכן כשהצורך גדל בפרט כשיש מצוה בדבר.

ב. האם כל לידה יש בה סכנה

לכאורה בכל לידה יש סכנה, היולדת הוגדרה מסוכנת, שמחללין עליה את השבת, ואם אין הולכין בפיקוח נפש אחר הרוב, מדוע מותר לאשה להרות ולהיכנס לסכנה. ונחלקו האחרונים בביאור הדבר, הגאון ר' משה פיינשטיין זצ"ל, בספרו אגרות משה (או"ח ח"ד סי' קה אות ו ויו"ד ח"ב סי' עד), דן בשאלה אם מותר להקדים לידה, וקובע שכל לידה היא תהליך טבעי שאין בו סיכון, ואף שהתהליך עצמו קשה, כשנעשה בדרך הטבע אינו מסוכן, וזה טבע העולם, שכל אשה יולדת וחייה אף שהתהליך מסוכן ומסוכן. אולם כשמקדימים הלידה, מכניסים את האשה לתהליך מסוכן שלא בדרך הטבע ואסור לה להסתכן. ואת הקביעה שעצם הלידה אינה מסוכנת וההיתר לחלל שבת הוא עקב מצבה

כדי לקבל שכר, מכאן שמותר לאדם להסתכן כדי להתפרנס. וכן דן הנודע ביהודה (מהדורא תניינא יו"ד סי' ו) אם מותר ליהודי לעסוק בציד ביערות, כשהוא מסתכן בכל יום אל מול חיות טרף, ופסק להיתר, משום שמותר לאדם להסתכן בכדי להתפרנס. יתירה מזאת, הולכי דרכים ומדבריות מסתכנים בדרכם ומברכים הגומל על שהיו בסכנה וניצלו, ואינם אסורים להיכנס לסכנה מלכתחילה משום פיקוח נפש. ואם לצורך פרנסה מותר להסתכן כשיש כורח בדבר, אשה חשוכת בנים, שעז רצונה לזכות בפרי בטן, ודאי שצורך גדול הוא כפרנסה, ומותר לה להסתכן, ובפרט שעושה זאת לצורך קיום מצות פריה ורבייה.

ויש להתבונן, מה ההיתר להסתכן לצורך פרנסה, ולהסתכן בדרכים ובמדבריות, הרי כל סכנה אסורה משום ונשמרתם לנפשותיכם, ובפיקוח נפש אין הולכים אחר הרוב וכל סיכון אסור, ודוחה שבת. בענין זה כתב רבינו ירוחם, הביאו הטור או"ח סי' שכח: "יש מי שכתב שכל דבר שאין בו סכנה עתה אע"פ שיכול לבוא לידי סכנה אין מחללין עליו את השבת אלא בשבות דרבנן", ועל יסוד זה פסקו האחרונים שפיקוח נפש דוחה שבת רק כשהחולה שלפניו נמצא בסכנה, אולם כל עוד לא הסתכן אין לחלל שבת. וביארו, שאם נחשוש לסכנה העשויה לבוא לאחר זמן, יהא מותר לחלל שבת בכל מצב, שתמיד יש ספק שיתפתח הדבר לפיקוח נפש. ואת ההיתר להיכנס לסכנה לצורך פרנסה והולכי דרכים, ביארו שאין זה בגדר הכלל שאין הולכין בפיקוח נפש אחר הרוב, לפי שכל עוד אין הסכנה לפניו אפשר לילך אחר הרוב ולקבוע שלא תהא סכנה. וכך הגדיר את הדברים בשו"ת בנין ציון סי' לז: "אע"פ שכלל בידינו שאין דבר העומד בפני פיקוח נפש, ואין הולכין בפיקוח נפש אחר הרוב, זה דווקא כאשר ודאי פיקוח נפש לפניו, כגון נפל עליו הגל דאז חוששין אפילו למיעוטא דמיעוטא, אבל בשעה שאין פיקוח נפש, רק שיש לחוש לסכנה שתבוא, בזה אזלינן בתר רובא כמו לענין איסורא, דאל"כ איך מותר לירד לים ולצאת למדבר, שהם מדברים שצריכים להודות על שניצלו, ואיך מותר לכתחילה להכנס לסכנה ולעבור על ונשמרתם מאד לנפשותיכם, אלא על כרחך כיון דבאותה שעה שהולך עדיין לא באה סכנה הולכים אחר הרוב" עכ"ל.

שהלידה היא תהליך טבעי שרוב נשים אינן מסתכנות בו ולפיכך מותר ללדת שאין סכנה בדבר. ויש לזה השלכה לגבי נשים שעם הלידה יסתכנו עקב מחלה, אם כל לידה אינה סכנה כיוון שהלידה טבעית, האשה החולנית אסור לה להסתכן, אולם לדעת האחרונים שכל יולדת מסוכנת ואעפ"כ מצוה ללדת גם תוך כדי סיכון, יש מקום להחזיר הלידה גם לאשה חולה ומסוכנת יותר עקב מחלתה, שהרי עצם הלידה מתירה להסתכן. והנה בספר החינוך מצוה תכה, מצות הריגת שבעה עממין כתב וז"ל: "ועובר על זה, מי שבא לידו אחד מהם ויכול להרגו מבלי להסתכן בדבר ולא הרגו, ביטל מצות עשה זו". משמע מדבריו שאין להסתכן לעשות המצוה. ושאל על כך המנחת חינוך, וז"ל: "נהי דכל המצוות נדחות מפני פיקוח נפש, מ"מ מצוה זו, התורה צוותה להלחם עמהם, וידוע שהתורה לא תסמוך דיניה על הנס כמבואר ברמב"ן, ובדרך העולם נהרגין משני הצדדים במלחמה, א"כ חזינן שהתורה צוותה ללחום בהם אף שיש סכנה, וא"כ דחוויה סכנה במקום הזה, ומצוה להרוג אף שיש סיכון". וה"ה בנידון דידן, כיוון שכל יולדת מסוכנת ומצוה ללדת גם תוך כדי סכנה, א"כ גם באשה חולה מצוה להסתכן וללדת. ואפשר שכונת החינוך שאמנם בכל מלחמה יש סיכון והתורה צוותה על כך, אולם כל זה כשהסיכון אינו גבוה ורבים הסיכויים להצליח ולא למות, אבל כשיש סיכון גבוה אין חיוב למסור נפשו להשמיד את העממים. (וכך כתב החינוך במצות מחיית עמלק, והמנחת חינוך כתב שמותר להסתכן כדי למחות זרעו של עמלק). ולפי"ז גם אם כל יולדת מסוכנת ומצוה היא וצריך להסתכן, כל זה בסיכון של לידה רגילה ולא כשהסיכון גבוה באשה מסוכנת עקב מחלה.

ד. מתי מותר לאדם להיכנס בסכנה

אולם, על אף שאין הולכין בפיקוח נפש אחר הרוב, וחמירא סכנתא שצריך לחשוש למיעוט, מצאנו שמותר לאדם להסתכן בעת הצורך. דהנה על הכתוב באיסור הלנת שכר (דברים כד, טו) "ואליו הוא נושא את נפשו", אומרים חז"ל (ב"מ ק"ב ע"א) "מפני מה עלה זה בכבש ונתלה באילן... לא על שכרו"? שאדם משליך נפשו מנגד ומסתכן

מותר למסור נפש. ואם מצאנו היתר למסור נפש גם במיתה גמורה כדי לקדש שם ה' אף שאינו חייב בדבר, כשמדובר בלידה, ויש בה רק ספק סכנה, וצורך גדול של אשה חשוכת בנים, יש להתיר לה להסתכן. ועיין בפתחי תשובה סי' קנז סק"ג, שהביא מדברי תפארת ישראל בברכות שמותר להכניס עצמו בספק סכנה כדי לקיים מצוה, דמצוה אגוני מגנא, ושומר פתאים ה'. ולכן כשיש רק ספק סכנה, מותר לאשה להרות כדי לקיים המצוה, ואין זה בכלל מאבד עצמו לדעת, לפי שאיסור מאבד עצמו לדעת הוא כשמזלזל בחיים בכך שאינו שומר עצמו, ואשה המסתכנת בלידה, משתדלת בכל מאודה לשמור את נפשה, ואיננה מזלזלת במתנת החיים, ואדרבה, במעשה זה היא מתאמצת להביא חיים לעולם, וכיון שהוא רק ספק סכנה, אין זה בכלל מתחייבת בנפשה. ועיין בתשובות והנהגות סי' תקפה מה שכתב בזה.

בסיכום יאמר, שאשה שההריון או הלידה מסכנים אותה בסיכון גבוה, שיש יותר מחמישים אחוזי שלא תחיה, אסור לה להיכנס להריון, לפי שמתחייבת היא בנפשה. אולם אם הסיכוי לחיות גובר על הסיכון, והסיכון איננו בעצם ההריון והלידה, אלא שיכולה להסתכן מפאת מצבה הגופני, אם אפשר למנוע הסיכון על ידי מעקב וטיפול רפואי, מותר לאשה להרות וללדת למרות קיומו של הסיכון, ועל כגון דא נאמר "שומר פתאים ה'" ומן השמים ירחמו, ושומר מצוה לא ידע דבר רע.

ואציגה בזה תשובה שכתבתי בענין על מי שהשיג על תשובתי להלכה:

ט' באדר ה'תשס"ז, 27 בפברואר 2007

לכבוד

הרה"ג אהרון כץ שליט"א
ראש מכון גבוה לתורה - אוני' בר אילן
השלום והברכה,

קיבלתי מכתב ששלח כב' למכון פועה, בעקבות הרצאה שמסרתי ביום עיון בפני הציבור הרחב בח"י טבת תשס"ו. הנהלת המכון שלחה אלי המכתב לתגובה, כיון שמסרתי ההרצאה בעל פה, ביקשתי את ההקלטה ולצערי ההקלטה התעכבה, ורק לפני זמן מה קיבלתי את דברי, עברתי שוב על הדברים, ואני שולח לכב' את ההרצאה במלואה.

וה"ה באשה חולה שיש סיכון שתיכנס להריון ותלד, אם אין סיכון בעצם הלידה והסכנה אינה לפנינו בעצם ההריון, רק שהלידה וההריון עלולים לסבך אותה במחלה ולהסתכן, כשאפשר להשמר במעקב אחר הסיכונים ויש רוב שלא תסתכן, הולכים אחר הרוב ואין לחשוש לסכנה שאולי תבוא, ועל כגון דא נאמר "שומר פתאים ה'".

והנה מצאנו שמותר להסתכן בספק נפשות בכדי להינצל מייסורים קשים, וכך כותב המור וקציעה בסי' שכח לגבי ניתוח מסוכן שאינו אלא כדי למנוע ייסורים, וז"ל: "אבל יש בוחרין בספק נפשות כדי להציל עצמם מיסורין קשים, כאותם המוסרים עצמם לחיתוך מפני אבן שבכיס וחציץ כליותיה, ולאלה מניחים עצמם לעשות כחפצם בלי מוחה, מחמת שכמה פעמים נושעים ונרפאים וכו'". ואם מותר להסתכן כדי למנוע יסורים שקשה לסבלם, אשה חשוכת בנים שהוגדרה כמתה אנוכי, יסוריה הרוחניים קשים ומותר לה להסתכן בכדי למנוע צערה שתזכה בפרי בטן.

ה. אם מותר למסור נפש על מצוה זו בספק סכנה

ויש לזכור שאשה שמסתכנת להביא בן לעולם, עושה זאת לא רק כדי למנוע ממנה הצער, אלא יש בלידתה גם מצוה, ואף שבכל המצוות אמרינן יעבור ואל יהרג ואין להסתכן בעשיית מצוה, נחלקו הפוסקים אם אסור לו ליהרג ולא לעבור. הרמב"ם פסק בזה שכל מי שנאמר בו יעבור ואל יהרג ונהרג ולא עבר הרי זה מתחייב בנפשו, אולם התוס' ועוד ראשונים סוברים שמותר ליהרג, שאף שאין חיוב למסור נפשו מלבד ג' החמורות, אבל אם רוצה יכול למסור נפשו על כל המצוות, ונחשב למקדש שם שמים. ובכסף משנה כתב שפוסקים בזה כרמב"ם, שאם נהרג ולא עבר בשאר מצוות מתחייב בנפשו. אולם בנימוקי יוסף כתב "שאפילו לסברת הרמב"ם אם הוא אדם גדול וחסיד וירא שמים, וראה שהדור פרוץ, רשאי לקדש את ה' ולמסור נפשו, אפי' על מצווה קלה כדי שילמדו". ואם כי הדברים אמורים בנוגע למצות קידוש ה', אפשר ללמוד שבמקום צורך גדול כאשה שרוצה בכל מאודה למלא שליחותה להביא בן לעולם,

והסוכרת, ואין למנוע מהאשה להכנס להריון אם רצונה בכך. ופסקו הדיינים הרה"ג ולדנברג, הרב קפאח, ור' יוסף כהן זצ"ל, שהבעל יכול לדרוש גירושין, משום שמספק צריך לחשוש לחוות הדעת הרפואית הראשונה, ולמרות חוות הדעת השניה שהסיכון מועט ועם השמירה יכולה האשה להכנס להריון ללדת ולחיות, זכותו של הבעל לדרוש גירושין, לפי שאינו רוצה לחיות עם אשה שחיייה תלויים לה מנגד. ועיין שם שכתבו שלפי חוות הדעת השניה אי אפשר לאסור על האשה ללדת, אם רצונה בכך.

ועיין בתורת היולדת פרק לו (הערה ה) שהביא מעשה באשה שחלתה והסתכנה וביקשה שוב להכנס להריון, והביא שחמיו הגאון רי"ש אלישיב שליט"א, הורה שמותר לה להרות כשהרופאים יכולים למצוא מזוור למחלתה, כשתהיה במעקב למנוע סכנות בהריונה.

לדעתי נכון לפרסם הדברים, משום שבדרך כלל מזהירים הרופאים מפני לידה בסיכון, מבלי להבחין במה הסיכון ומה מידת הסיכון ואם יש בו כדי למנוע מאשה לזכות בפרי בטן. ברור שיש לעשות שאלת חכם שיכרר את הנתונים ויפסוק בהתאם, ויהי רצון שלא יארע דבר תקלה על ידנו ולא נכשל בדבר הלכה.

בברכה,

אליהו בקשי דורון

הראשון לציון

ונשיא מוסדות "בנין אב"

צריך לזכור את מצוקתן של חשוכות הבנים שנפשו בשאלתן, כדברי רחל אמנו "הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי", ונכון למצוא להן היתר במידת האפשר. מה שמציע כב' לשכנע אותן לאמץ בן במקום הלידה, דרך כלל, מעטות הנשים שתסתפקנה באימוץ בן שאינו שלהן, ומה נעשה לאחותנו, כשבעלה, החייב בפריה ורבייה, יאלץ להיפרד ממנה ויתבע גירושין, דוגמת המעשה שהבאתי בהרצאתי.

הדגשתי בהרצאה שאם הסיכון גבוה אין כל היתר למסתכנות ללדת. יכולה יולדת להסתכן, כשהסיכון אינו גבוה וכשאינו סיכון בהריון ובלידה עצמה, רק שההריון והלידה עלולים לסכן אותה עקב מחלות אחרות, ואם היא במעקב ויש תרופות למנוע הסיכון מותר לה להרות וללדת, וביארתי הענין וטעמי ההיתר.

וראיתי שכן כתב הגר"י זילברשטיין בספרו "תורת היולדת" פרק ס"ק ג ע"ש. וכ"כ הגר"מ שטרנבוך שליט"א בספרו תשובות והנהגות סי' תתק"ח. ומצאתי בפד"ר חלק ז (עמ' 155) דיון בבית דין הרבני, בבעל שתבע גירושין מאשתו לפי שאסור לה ללדת ולהיכנס להריון בשל מצבה הבריאותי, והגיש מסמכים רפואיים המאשרים שיש לאשה מחלת כליות, לחץ דם גבוה וסוכרת, וקובעים שקיים סיכון גבוה שהריון יביא למותה, עד כדי שהגדיר הרופא את כניסתה להריון כ"רצח". לעומת זאת הביאה האשה חוות דעת רפואית אחרת הקובעת שאין סיכון בעצם ההריון ואפשר להישמר מסיכוכים למרות לחץ הדם הגבוה